

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Emotional Quotient of students in Rambhai Barni Rajabhat University

วิมล เอ็มไอซ์* บุญเรือน พฤษศิริธร** และเยาวเรศ ใจเย็น***

Wimon Aim-ot Boonruen Pruksasithorn and Yaowares Chaiyen

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และเพื่อหาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 254 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านความฉลาดทางอารมณ์จากคณะครุศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่สร้างขึ้นโดยกรมสุขภาพจิต จำนวน 52 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามสาระ 9 ด้านย่อย ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t และวิเคราะห์สรุปแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จากแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวม ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 72.44 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน อยู่ในระดับปกติทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเก่ง คิดเป็นร้อยละ 80.31 ด้านสุข คิดเป็นร้อยละ 77.17 และด้านดี คิดเป็นร้อยละ 53.94 ตามลำดับ 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาเพศชายในทุกด้าน 3) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน และร่วมมือกับผู้บริหารหรือองค์กรภายนอกสถานศึกษา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จัดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์แก่นักศึกษาตามโอกาสและตามความเหมาะสม

* รองศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

*** อาจารย์ ดร. ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

คำสำคัญ : ความฉลาดทางอารมณ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Abstract

The main purposes of this research were to study and compare emotional quotient (E.Q.) of students in Rambhai Barni Rajabhat University classified by gender as well as to seek for E.Q. development guidelines. The sample for this research study included 254 first year undergraduate students in faculty of education who enrolled in 2011 academic year and 5 E.Q. specialists in faculty of education. The research instruments were the 52-item E.Q. evaluation form constructed by Mental Health Department and the interview form constructed by the researcher covering 9 aspects designated by Mental Health Department, Public Health Ministry. Data analysis was employed through frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The E.Q. development guidelines for the students were obtained from the interview form analysis.

Major results were revealed. 1) The overall E.Q. of the students in Rambhai Barni Rajabhat University was normal at 72.44%. Individual aspects showed normal levels ranged from high to low were intelligence at 80.31%, happiness at 77.17%, Goodness at 53.94% respectively. 2) The students' E.Q. classified by gender showed significant difference at the .05 level. The female students revealed higher E.Q. than those of the male students in all aspects. 3) Guidelines for their E.Q. development suggested by the specialists included student-centered learning, outside classroom learning activities, cooperating with parents or other organizations through various learning resources, organizing suitable E.Q. activities.

Keyword : Emotional Quotient, Rambhai Barni Rajabhat University.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 กำหนดในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 22 ได้ให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชนในวัยเรียนทุกคน โดยยึดหลักว่า ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมคาดหวัง เป็นเรื่องสำคัญที่สถานศึกษาในทุกกระดับต้อง

คำนึงถึงและดำเนินการอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา นับว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการเป็นผู้นำในการพัฒนาประเทศในอนาคต เพราะมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ซึ่งทุกประเทศต่างให้ความสำคัญต่อเด็กและเยาวชนของตน เด็กเยาวชน และนักศึกษาในวันนี้เปลี่ยนแปลงทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ ความเสี่ยงต่าง ๆ สะท้อนถึงแนวโน้มของสังคมภายหลังยุคอุตสาหกรรมและความทันสมัยทั้งปวง (Post-industrial / Post-modern) มีสัญญาณชี้การเปลี่ยนแปลงชีวิตงานของบัณฑิตในอนาคต ที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน เช่น การทำงานโดยมีหลายอาชีพทั้งตลอดช่วงอายุ การทำงานไร้สังกัด (Freelance) ความเสี่ยงต่อรายได้ไม่แน่นอน การจับคู่ผู้ร่วมงานและเปลี่ยนผู้ร่วมงาน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551 : ค) ความผันผวนทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่บุคคลทุกเพศทุกวัยต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บางคนสามารถปรับตัวได้ แต่ก็ยังมีบางคนที่ยังปรับตัวไม่ได้ อาจรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง หรือเกิดความเครียด บางครั้งไม่สามารถขจัดปัญหาได้ อาจฆ่าตัวตายหรือทำร้ายผู้อื่นก็มี กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุขกล่าวว่า จากการศึกษาวิจัยที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส มีข้อมูลที่แสดงว่าความสำเร็จในการเป็นผู้นำเป็นผลมาจากความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาเพียง 7 % และอีก 93 % เป็นผลมาจากคุณสมบัติอื่น ๆ ที่รวมเรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาซึ่งยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่าความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลหรือมีส่วนผลักดันให้เกิดการคิดค้นใหม่ ๆ ที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของบุคคลและองค์กรโดยรวม (กรมสุขภาพจิต, 2543 : 27-28)

การที่บุคคลมีสุขภาพจิตใจที่เป็นสุขหรือเป็นผู้มีสุขภาพจิตดีนั้นย่อมสามารถปรับตัว มีความสุขกับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีสัมพันธภาพที่ดีงามกับบุคคลอื่น มีชีวิตอยู่ได้ด้วยความสะดวก ซึ่งต้องอาศัยการปลูกฝัง พัฒนาตลอดเวลา โดยเฉพาะตั้งแต่วัยเด็กเป็นต้นมาและยังต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้านที่เอื้ออำนวย ได้แก่ สภาพสมบูรณ์ของร่างกาย ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ และสิ่งแวดล้อมที่ดี

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ตามคำนิยามของกรมสุขภาพจิต หมายถึงความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข (กรมสุขภาพจิต, 2543 : 55) ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ว่าคนที่เก่งแต่ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ หรือเก่งแต่สัมพันธภาพกับเพื่อนฝูงไม่ดี หรือเก่งแต่ไม่รู้จักรักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่สามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่ควรจะเป็น คนที่ทำงานในองค์กรต่าง ๆ ถูกคาดหวังว่าจะต้องมีคุณภาพ ไม่เพียงแต่มีความสามารถหรือทักษะที่จำเป็นในการทำงาน หรือมีเชาวน์ปัญญาดีเท่านั้น แต่ต้องมีความสามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีความรับผิดชอบ มีความเข้าใจและเอื้ออาทรต่อผู้ร่วมงาน สามารถผลักดันเป็นผู้นำได้

มีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จึงจะทำให้งานมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล และมีความสุขด้วย ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีบทบาทต่อคนทำงานในปัจจุบันอย่างมาก

สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องตระหนักในการทำหน้าที่พัฒนานักศึกษาทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กับการพัฒนาการด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลมีความสมบูรณ์ในการเป็นมนุษย์สามารถตระหนักรู้ในตนเอง ยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเอง สามารถควบคุมและปรับตัวได้เหมาะสม มองโลกในแง่ดี รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ใช้ความเก่งแก้ปัญหาความดีและใช้ความดีแก้ปัญหาความเก่ง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม สามารถจัดความขัดแย้งโดยสันติวิธี มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ตนเองและสังคมมีความสุขและประสบความสำเร็จที่แท้จริงทั้งหน้าที่การงาน และในการใช้ชีวิตของตนเอง ผู้วิจัยเป็นอาจารย์สอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีหลายปี เห็นความเปลี่ยนแปลง ความสำเร็จ ความล้มเหลวของนักศึกษามาโดยตลอด จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวทางในการพัฒนานักศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สมมุติฐานการวิจัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีเพศต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2554 จำนวน 750 คน

2. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ปีการศึกษา 2554 ที่สุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 254 คน จากตารางประมาณค่าของขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607-608) ได้กลุ่มตัวอย่างเพศชาย 54 คน เพศหญิง 200 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่สร้างขึ้น โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2543 ลักษณะของแบบประเมินเป็นคำถามที่ ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง จำนวน 52 ข้อ ซึ่งแบบประเมินนี้จะวัดความฉลาดทาง อารมณ์ โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้านใหญ่ และ 9 ด้านย่อย ดังนี้

1) ด้านดี แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

- การควบคุมอารมณ์ ได้แก่ คำถามข้อ 1 ถึง ข้อ 6
- เห็นใจผู้อื่น ได้แก่ คำถามข้อ 7 ถึง ข้อ 12
- รับผิดชอบ ได้แก่ คำถามข้อ 13 ถึง ข้อ 18

2) ด้านเก่ง แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

- มีแรงจูงใจ ได้แก่ คำถามข้อ 19 ถึง ข้อ 24
- ตัดสินใจและแก้ปัญหา ได้แก่ คำถามข้อ 25 ถึง ข้อ 30
- สัมพันธภาพกับผู้อื่น ได้แก่ คำถามข้อ 31 ถึง ข้อ 36

3) ด้านสุข แยกเป็นรายข้อ ดังนี้

- ภูมิใจในตนเอง ได้แก่ คำถามข้อ 37 ถึง ข้อ 40
- พึงพอใจในชีวิต ได้แก่ คำถามข้อ 41 ถึง ข้อ 46
- สุขสงบทางใจ ได้แก่ คำถามข้อ 47 ถึง ข้อ 52

มีข้อคำถามทางบวก 28 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 4, 6, 7, 10, 12, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 25, 28, 31, 32, 34, 36, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50

และข้อคำถามทางลบมี 24 ข้อ ได้แก่ 2, 3, 5, 8, 9, 11, 13, 16, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 29, 30, 33, 35, 37, 40, 45, 47, 51, 52

ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีลักษณะการประเมินค่า (Rating Scale)

4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

ข้อคำถามเชิงบวก

- ตอบไม่จริง ให้ 1 คะแนน
- ตอบจริงบางครั้ง ให้ 2 คะแนน
- ตอบค่อนข้างจริง ให้ 3 คะแนน
- ตอบจริงมาก ให้ 4 คะแนน

ข้อคำถามเชิงลบ

- ตอบไม่จริง ให้ 4 คะแนน
- ตอบจริงบางครั้ง ให้ 3 คะแนน
- ตอบค่อนข้างจริง ให้ 2 คะแนน

ตอบจริงมาก ให้ 1 คะแนน

การประเมินผลความฉลาดทางอารมณ์ คือ รวมคะแนนและหาค่าเฉลี่ย นำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับมีคะแนนเฉลี่ยสูง เท่ากับ หรือต่ำกว่าช่วงคะแนนเฉลี่ยปกติ ทั้งความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เก่ง สุข และด้านองค์ประกอบย่อย ผลที่ได้เป็นการประเมินโดยสังเขป

3.2 แบบสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ 9 ด้านย่อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เก็บข้อมูลจากนักศึกษาด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืนครบถ้วน 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

5.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (%) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test (t-test for Independent Samples)

5.3 นำแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์แบบพรรณนาเนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยรวมส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ คิดเป็นร้อยละ 72.44 รองลงมา มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 16.93 และระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ คิดเป็นร้อยละ 10.63 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม (คะแนนเต็ม 208 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 138 คะแนน)	27	10.63
ปกติ (138 – 170 คะแนน)	184	72.44
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 170 คะแนน)	43	16.93
\bar{X} = 156.61 S.D = 14.87 Min = 105 Max = 191		

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในรายด้าน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง คิดเป็นร้อยละ 80.31 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขคิดเป็นร้อยละ 77.17 และความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี คิดเป็นร้อยละ 53.94 ตามลำดับ

2.1 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 80.31 โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ มีแรงจูงใจ คิดเป็นร้อยละ 87.01 การตัดสินใจและแก้ปัญหา มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 79.92 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จำแนกระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง (คะแนนเต็ม 72 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 45 คะแนน)	30	11.81
ปกติ (45 – 59 คะแนน)	204	80.31
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 59 คะแนน)	20	7.87
$\bar{X} = 51.30$ S.D. = 6.03 Min = 29 Max = 66		
มีแรงจูงใจ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 15 คะแนน)	24	9.45
ปกติ (15 – 21 คะแนน)	221	87.01
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 21 คะแนน)	9	3.54
$\bar{X} = 17.54$ S.D. = 2.36 Min = 6 Max = 24		
ตัดสินใจและแก้ปัญหา (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 14 คะแนน)	31	12.20
ปกติ (14 – 20 คะแนน)	203	79.92
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 20 คะแนน)	20	7.87
$\bar{X} = 16.58$ S.D. = 2.66 Min = 6 Max = 22		
มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 15 คะแนน)	38	14.96

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ (15 – 21 คะแนน)	203	79.92
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 21 คะแนน)	13	5.11
$\bar{X} = 17.17$ S.D. = 2.51 Min = 9 Max = 24		

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 77.17 โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภูมิใจตนเอง คิดเป็นร้อยละ 86.22 สุขสงบทางใจ คิดเป็นร้อยละ 77.56 และพึงพอใจในชีวิต คิดเป็นร้อยละ 72.83 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) จำแนกระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข (คะแนนเต็ม 64 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 42 คะแนน)	34	13.39
ปกติ (42 – 56 คะแนน)	196	77.17
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 56 คะแนน)	24	9.45
$\bar{X} = 48.69$ S.D. = 5.94 Min = 32 Max = 61		
ภูมิใจตนเอง (คะแนนเต็ม 16 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 9 คะแนน)	11	4.33
ปกติ (9 – 13 คะแนน)	219	86.22
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 13 คะแนน)	21	8.27
$\bar{X} = 11.15$ S.D. = 1.73 Min = 6 Max = 16		
พึงพอใจในชีวิต (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 16 คะแนน)	21	8.27
ปกติ (16 – 22 คะแนน)	185	72.83
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 22 คะแนน)	48	18.90
$\bar{X} = 19.67$ S.D. = 2.84 Min = 10 Max = 24		
สุขสงบทางใจ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 15 คะแนน)	30	11.81

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ (15 – 21 คะแนน)	197	77.56
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 21 คะแนน)	27	10.63
$\bar{X} = 17.87$ S.D. = 2.93 Min = 9 Max = 24		

2.3 ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 53.94 โดยเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ เห็นใจผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 82.68 ความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 80.71 และ การควบคุมอารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 64.96 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.) จำแนกระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี (คะแนนเต็ม 72 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 48 คะแนน)	13	5.11
ปกติ (48 – 58 คะแนน)	137	53.94
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 58 คะแนน)	98	38.58
$\bar{X} = 56.62$ S.D. = 5.72 Min = 38 Max = 68		
การควบคุมอารมณ์ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 14 คะแนน)	14	5.51
ปกติ (14 – 18 คะแนน)	165	64.96
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 18 คะแนน)	75	29.53
$\bar{X} = 17.42$ S.D. = 2.37 Min = 10 Max = 23		
เห็นใจผู้อื่น (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 15 คะแนน)	8	3.15
ปกติ (15 – 21 คะแนน)	210	82.68
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 21 คะแนน)	36	14.17
$\bar{X} = 18.78$ S.D. = 2.35 Min = 13 Max = 24		
ความรับผิดชอบ (คะแนนเต็ม 24 คะแนน)		
ต่ำกว่าปกติ (น้อยกว่า 17 คะแนน)	24	9.45

ระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี	จำนวน	ร้อยละ
ปกติ (17 – 23 คะแนน)	205	80.71
สูงกว่าปกติ (สูงกว่า 23 คะแนน)	25	9.84
$\bar{X} = 20.42$ S.D. = 2.71 Min = 8 Max = 24		

3. เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเพศชายและหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบและพิจารณาทางด้าน พบว่า มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน โดยนักศึกษาหญิงมีค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาชายในทุกด้าน คือ ด้านเก่ง ด้านสุข และด้านดี ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาเพศชายและหญิงหญิงเทียบกับค่าเฉลี่ยและช่วงคะแนนปกติของประชาชนไทยที่กรมสุขภาพจิตกำหนดจากการวิเคราะห์ด้วย Independent samples T Test

ความฉลาดทางอารมณ์	ค่าเฉลี่ย		ค่าเฉลี่ยปกติ	ช่วงคะแนนปกติ	p
	ชาย (n=54)	หญิง (n=200)			
ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม	151.94	157.87	154.0	138-170	.009*
1. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี	54.91	57.09	53.2	48-58	.013*
1.1 การควบคุมอารมณ์	17.41	17.43	15.5	14-18	.951
1.2 เห็นใจผู้อื่น	18.02	18.99	18.1	15-21	.007*
1.3 ความรับผิดชอบ	19.48	20.67	19.6	17-23	.004*
2. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง	49.94	51.66	52.3	45-59	.046*
2.1 มีแรงจูงใจ	17.35	17.60	17.9	15-21	.503
2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	16.39	16.64	16.8	14-20	.565
2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	16.20	17.43	17.5	15-21	.003*
3. ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข	47.09	49.12	48.5	42-56	.026*
3.1 ภูมิใจตนเอง	10.90	11.22	11.4	9-13	.247
3.2 พึงพอใจในชีวิต	18.87	19.89	19.0	16-22	.019*
3.3 สุขสงบทางใจ	17.31	18.02	18.1	15-21	.131

หมายเหตุ; * $p \leq .05$

4. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จากแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

4.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เริ่มตั้งแต่การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การสรุปประเมินผล การสรุปประเมินผลด้วยตนเองเพื่อให้ นักศึกษาฝึกการคิดวิเคราะห์ ประเมินผลตนเอง ให้ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง โดยอาจเชิญ วิทยากร ใช้สื่อการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีเหตุมีผล ให้รู้จักคิดวิเคราะห์อย่าง ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในทุก ๆ ด้าน

4.2 จัดกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียน เช่น โครงการเข้าค่าย ทัศนศึกษา เข้าค่ายอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเข้าชมรม ชุมนุม ตามความสนใจ เพื่อพัฒนาความ ฉลาดทางอารมณ์ตามความเหมาะสม จะช่วยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในทุก ๆ ด้าน

4.3 ร่วมมือกับผู้ปกครอง หรือองค์กรภายนอกสถานศึกษา โดยใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้เผชิญกับสถานการณ์หรือประสบการณ์ตรงเพื่อพัฒนาความฉลาดทาง อารมณ์ให้แก่นักศึกษาตามโอกาส ตามความเหมาะสม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ พรรณี ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจที่ได้ค้นพบ ดังนี้

1. ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีระดับความสามารถทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ คิดเป็นร้อยละ 72.44 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ สุวนีย์ เกียวกิ่งแก้ว (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ร้อยละ 73.71 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ และอารีย์ ศรีพุดตาล (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีคะแนน ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี เก่ง และสุข อยู่ในระดับปกติ รวมทั้ง อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์ (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า นักศึกษาภาคปกติมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความฉลาดทางอารมณ์ รวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ตามเกณฑ์ปกติ ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาที่เข้ามาเรียนใน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีลักษณะพื้นฐานทางสังคมใกล้เคียงกัน ได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง และพัฒนา ทักษะทางสังคม จากการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ทำให้มีความตระหนักรู้ต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการพัฒนา ความสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่มีความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในเกณฑ์ปกติ และสูง กว่าปกติเกือบทุกด้าน สโลเวย์ เมเยอร์ (Salovey and Mayer, 1990) ได้กล่าวว่า ผู้มีความฉลาดทาง อารมณ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการรับรู้และแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม เข้าใจและ

สร้างความรู้สึที่ดีที่เกื้อกูลความคิด เข้าใจอารมณ์และกระบวนการทางอารมณ์ได้ดี คิดใคร่ครวญ และควบคุมอารมณ์ได้ดี ในทางส่งเสริมสุขภาพจิตและเขาวนปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับวิระวัฒน์ บัณฑิตามัย (2542 : 30-31) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังการรับรู้จักอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543 : 55) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง การใช้ความสามารถทางอารมณ์ในการ ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ซึ่งประกอบด้วย ดี เก่ง และสุข ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความ รับผิดชอบต่อส่วนรวม เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบูรณ์ ต้นยะ และ คณะ (2551 : (1)) ที่พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาที่ส่วนมากมีระดับความฉลาด ทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติทุกด้านย่อย (ร้อยละ 56.68 – 82.79)

2. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพศชายและเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแตกต่างกันใน 6 ด้านย่อย ได้แก่เห็นใจ ผู้อื่น ความรับผิดชอบ มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิต และสุขสงบทางใจ ซึ่ง เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่านักศึกษาเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษา เพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตสุภา ไวยวรรณ (2543 : ง) ที่พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ส่งผลต่อ ความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพรินทร์ ทองภาพ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ พบว่า นิสิตที่มีเพศ สาขาวิชา และชั้นปีที่ต่างกันมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในรายด้านต่างกัน สอดคล้องกับณัฐนันท์ คัมภีร์ภัทร (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความ ฉลาดทางอารมณ์ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ความฉลาดทางอารมณ์กับความก้าวร้าวในวัยรุ่นของจอห์นสตัน (Johnston, 2003 : 69) ที่พบว่า นักเรียนเพศหญิงสามารถแสดงความฉลาดทางอารมณ์ออกได้สูงกว่านักเรียนเพศชาย ทั้งนี้ สอดคล้องกับวิระวัฒน์ บัณฑิตามัย (2542 : 141) ที่ได้อธิบายว่า โดยเฉลี่ยแล้วเพศหญิงเป็นผู้ที่รู้จัก ภาวะอารมณ์ของตนได้ดีกว่าเพศชาย มีการแสดงความคิดเห็นออกเห็นใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล แสดงความมี น้ำใจ มีความเก่งคนมากกว่าเพศชาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบูรณ์ ต้นยะ และคณะ (2551 : 111) เรื่องความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยนครราชสีมา เพศชายและเพศหญิง มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 5 ด้านย่อย ได้แก่ ด้านควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น

รับผิดชอบ ตัดสินใจและแก้ปัญหา และด้านพึงพอใจในชีวิต และนักศึกษาเพศหญิงมีความฉลาดทาง
อารมณ์สูงกว่านักศึกษาเพศชาย

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้าน
ความฉลาดทางอารมณ์ ได้ข้อสรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ได้แก่ จัดโครงการยกย่องให้
รางวัลคนดี จัดโครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรม สอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ฝึกการ
คิดวิเคราะห์ อภิปรายอย่างมีเหตุผล มอบหมายงานให้รับผิดชอบ จัดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา ส่วน
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่ง ได้แก่ จัดโครงการเชิดชูคนเก่ง จัดกิจกรรมการฝึกอบรม จัดกิจกรรม
การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยกระบวนการหลากหลาย ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้
โดยใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลาย และความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้ฝึก
วิเคราะห์ตนเอง เข้าใจตนเอง รู้จักจุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง จัดกิจกรรมเข้าค่าย เพื่อเรียนรู้การ
อยู่ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ภูมิใจในตนเอง
โดยมีโอกาทำกิจกรรมที่ตนถนัดและสนใจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการศึกษา ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มี
ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สถาบันการศึกษา ควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จัด
กิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความฉลาดทาง
อารมณ์ในทุกด้าน

1.2 สถาบันการศึกษา ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร
เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ เห็นใจผู้อื่น
และความรับผิดชอบให้มากขึ้น

1.3 ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอก
สถาบันการศึกษา เรียนรู้การปรับตัว การควบคุมอารมณ์ เห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อพัฒนา
ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในด้านการควบคุมอารมณ์ เห็นใจผู้อื่น และความรับผิดชอบ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในคณะอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2543). **สุขภาพจิตดีด้วยอีคิว**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี.

กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.

จิตสุภา ไวกยวรรณ. (2543). **ความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ในเยาวชนไทย**. วิทยานิพนธ์ ศิลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ณัฐนันท์ คัมภีร์ภัทร. (2547). **การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต**. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ไพรินทร์ ทองภาพ. (2545). **ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

วีระวัฒน์ บันนิตามัย. (2542). **เชาวน์อารมณ์ (EQ) ดัชนีชี้วัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต**. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

สมบุรณ์ ต้นยะ และคณะ. (2551). **รายงานการวิจัย ความฉลาดทางอารมณ์และพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**. นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

สุนีย์ เกี่ยวกิ่งแก้ว. (2545). **ภาวะสุขภาพจิต ความฉลาดทางอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. พิษณุโลก : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) พิมพ์ครั้งที่ 3**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์. (2547). **ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2546**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อารีย์ ศรีพุ่มตาล. (2547). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิต**

นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร. ศศ.ม. (คหกรรมศาสตร์ศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

Johnston, A. W. (2003). "A Correlational Study of Emotional Intelligence and Aggression in Adolescents". **Masters Abstracts International. 42(2) : 69.**

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). **Educational and Psychological Measurement.**
New York : Minnesota University.

Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). "Emotional intelligence". **Imagination, Cognition and Personality. 9, 185-211.**